Työ- ja elinkeinoministeriö KOKOUSRAPORTTI TEM2021-00613

EOS Pahkala Tatu(TEM) 27.10.2021

Asia
Ylimääräinen energianeuvosto 26.10.2021; energiahinnat

Kokous
Liikenne-, televiestintä- ja energianeuvosto 26.10.2021

Ylimääräinen energianeuvosto kokoontui 26.10. keskustelemaan energiahinnoista. Lähes kaikki jäsenvaltiot olivat tyytyväisiä komission tiedonantoon energiahinnoista ja siinä jäsenmaille ehdotettuihin mahdollisiin lyhyen aikavälin toimiin hintojen vaikutusten hillitsemiseksi. Maat myös jakoivat tilannekuvan hintojen nousun syistä ja olivat yksimielisiä, että haavoittuvimmassa asemassa olevia asiakkaita tulee suojella. EU-tason toimenpiteistä näkemykset kuitenkin jakaantuivat. Osa maista toivoi erilaisia muutoksia päästökauppaan ja sähkömarkkinamalliin, kun osa jäsenmaista katsoi markkinoiden toimivan niille oletetulla tavalla. Monet maat (+FI) myös pyysivät komissiota toimittamaan delegoidun säädöksen taksonomiasta mahdollisimman pian.

Komissio ilmoitti, että se on pyytänyt energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastoa ACER:a tutkimaan sähkömarkkinoiden toimintaa. Raportti pitäisi valmistua huhtikuussa 2022 ja alustavia tuloksia olisi saatavilla joulukuussa.

Seuraavassa energianeuvostossa joulukuussa palataan energiahintoihin. Energianeuvosto järjestetään ennen Eurooppa-neuvoston kokousta.

Suomea kokouksessa edusti elinkeinoministeri Mika Lintilä.

Yleistä

Ylimääräisen energianeuvoston asialistalla oli energiahinnat. Puheenjohtaja oli toimittanut kaksi kysymystä keskusteluiden pohjaksi, joista toinen käsitteli mitä lyhyellä aikavälillä voitaisiin tehdä EU-tasolla tilanteen helpottamiseksi ja toinen komission ehdottamia pidemmän aikavälin toimenpiteitä ja niiden riittävyyttä.

Komission avauspuheenvuoro

Komissio (Kadri Simson) totesi avauspuheenvuorossaan, että kyseessä on globaali tilanne. Vaikka hintojen nousu koskee ennen kaikkea kaasua, myös hiilen ja öljyn hinnat ovat nousseet. Tähän mennessä jo 19 maata on ilmoittanut toimista komissiolle, joilla pyritään hillitsemään energiahintojen nousun vaikutuksia asiakkaille. Komissio ilmoitti avustavansa jäsenvaltioita toimien sisämarkkinakelpoisuuden varmistamisessa. Komissio ilmoitti pyytäneensä markkinavalvojia tehostamaan valvontaansa energia- ja päästökauppamarkkinoilla ja myös kilpailupääosasto on aloittanut oman tutkintansa kaasun tuojien suhteen. Tuleva kaasumarkkinapaketti on tärkeä ja siinä tullaan tutkimaan ennen kaikkea kaasun varastointia ja yhteisostoja. Sähkömarkkinoiden osalta

komissio on pyytänyt sääntelyviranomaisten yhteistyövirastoa ACER:a analysoimaan keskeisesti miten nykyinen markkinamalli soveltuu tilanteeseen, jossa uusiutuvan energian määrä on merkittävä. Komissio korosti, että fossiilisista tulee päästä eroon, jolloin uusiutuvat energianlähteet ja energiatehokkuus ovat tärkeitä. Pitkät lupakäytännöt kuitenkin haittaavat investointeja ja komissio lupasi antaa parhaita käytänteitä lupaprosessien lyhentämiseksi. Komissio ilmoitti, että delegoitu säädös taksonomiasta tulisi vielä ennen joulua.

Komission tiedonannosta

Kaikki jäsenmaat pitivät komission tiedonantoa ja erityisesti siinä esitettyjä lyhyen aikavälin toimenpiteitä tervetulleina. Osa jäsenmaista myös esitteli tekemiään toimenpiteitä. MT kuitenkin totesi, että esitetyt toimenpiteet ovat heidän tilanteessaan riittämättömiä. Myös ES totesi, että heillä on jo kaikki lyhyen aikavälin toimenpiteet käytössä. Haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden suojelemista pidettiin tärkeänä kautta linjan.

Markkinoiden toiminta

Energia- ja päästökauppamarkkinoiden toimivuus jakoi mielipiteitä. Monet korostivat, että spekulointi päästökauppamarkkinoilla tulee saada kuriin ja esittivät eriasteisia toimenpiteitä päästökauppaan liittyen (ES, HU, EL, CZ, BG, LT, PL). Etenkin itäisemmät jäsenmaat myös kommentoivat päästökaupan laajentamista vastaan. Markkinavalvontatoimenpiteet katsottiin asianmukaisiksi kautta linjan. AT, DE, DK, EE, FI, IE, LU, LV ja NL korostivat ennen kokousta jaetussa lausumassaan, että sähkö- ja kaasumarkkinoihin ei tulisi tehdä lyhyen aikavälin muutoksia ja korostivat sisämarkkinoiden roolia tilanteen selvittämisessä. ES, FR, MT, SK ja EL peräänkuuluttivat sähkömarkkinamallin analyysiä ja halusivat muuttaa markkinamallia siten, että hinta heijastaisi paremmin sähköntuotannon kulloistakin keskimääräistä tuotantokustannusta.

Taksonomiasta

Monet maat (+FI) pyysivät komissiota toimittamaan delegoidun säädöksen taksonomiasta. Maat korostivat puheenvuoroissaan joko kaasun (CY, EL, MT), kaasun ja ydinvoiman (HR, PL, NL, CZ, BG, SK) tai ydinvoiman (FI, FR, HU) tilanteen selkeyttämistä. AT, DE, DK ja LU vastustivat ydinvoimakirjauksia.

Yhteenvedot

Komissio korosti päätöspuheenvuorossaan, että tilannekuva näyttää olevan yhtenäinen. Ei ole näyttöä, että päästökauppamarkkinoilla olisi manipulaatiota. Luvitusta tulisi nopeuttaa. Riippuvuus tuontifossiilista antaa lisäpontta uusiutuvan investoinneille. Komissio on nyt kuullut sähkömarkkinoihin liittyvät huolet, ACER:n analyysi auttaa huomioimaan näitä. Seuraava energianeuvosto on ennen Eurooppa-neuvostoa, mikä auttaa valmistautumisessa päämiesten kokoukseen.

PJ totesi päätöspuheenvuorossaan, että lyhyen aikavälillä kansalliset toimet ovat ratkaisevia ja komission ehdottamat toimenpiteet jäsenmaille auttaa pitämään lähestymistavat yhtenäisinä. Yksimielisyyttä ei ole EU-tason ratkaisuista. Voidaan tehdä hyviä päätöksiä vain, jos niiden pohjalla on hyvät analyysit. Tärkeää suojata haavoittuvassa asemassa olevat asiakkaat. Päästökauppajärjestelmän toimintaa tulisi parantaa. Toivoi, että seuraavassa kokouksessa päästäisiin analysoimaan ACER:n ensimmäistä raporttia. Fit for 55 –paketin käsittelyn yhteydessä päästään keskustelemaan uusiutuvasta energiasta ja energiatehokkuudesta. Monet kannustivat taksonomian viemistä eteenpäin. Tärkeää on selventää ydinvoiman ja kaasun rooli. Vähähiilisyyteen tarvitaan kaikki teknologiat. Valtiontukisäännöt tulisi myös olla selkeät. Joulukuun energianeuvosto on erittäin

tärkeä Eurooppa-neuvostoon valmistautumisessa. Puheenjohtaja korosti, että vihreä siirtymä on ratkaisu, ei osa ongelmaa.

Suomen edustajat

Elinkeinoministeri Mika Lintilä
Tuuli-Maaria Aalto, EUE
Tatu Pahkala, TEM
Ville Niemi, EUE

Asiakirjat

Tarvittaessa keskeisimpien kokouksessa käsiteltyjen asiakirjojen nimi ja viitenumero

Liitteet

Viite

Asiasanat	energia, kaasun sisämarkkinat, sähkön sisämarkkinat, liikenne-, televiestintä- ja energianeuvosto
Hoitaa	**LVM, TEM**
Tiedoksi	ALR, EUE, LIIVI, OKM, PLM, UM, VM, VNK, VTV, YM